

В. В. Шафранський¹, Г. О. Слабкий²

¹ Міністерство охорони здоров'я України

² Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України

ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАЦІЙ В СИСТЕМІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Представлено підходи до комунікацій в системі громадського здоров'я. Визначено задачі та форми комунікативної діяльності. Акцентовано на необхідності підготовки спеціалістів з комунікативної діяльності в системі громадського здоров'я.

Ключові слова: система громадського здоров'я, комунікації, використання

Збереження здоров'я та забезпечення повноцінного життя населення є однією із найважливіших цілей світової спільноти, які відображені у засадах європейської політики «Здоров'я-2020: основи Європейської політики в підтримку дій держави та суспільства в інтересах здоров'я і благополуччя» [3]. Визначено дві стратегічні задачі політики Здоров'я-2020: покращення здоров'я для всіх та скорочення нерівності по відношенню до здоров'я і удосконалення лідерства та колективного керівництва в інтересах здоров'я.

Паралельно із основами політики Здоров'я-2020 розроблено Європейський план дій по укріпленню потенціалу охорони громадського здоров'я, який було затверджено Європейським Регіональним комітетом ВООЗ в 2012 році [7]. В даному плані викладено перспективне бачення охорони громадського здоров'я в XXI столітті та міститься рамкова основа для практичних дій. Як політика Здоров'я-2020, так і Європейський план дій закликає до прихильності справі укріплення здоров'я та вирішенню проблем нерівності по відношенню до здоров'я в межах всього суспільства і на загальнодержавному рівнях, де задача покращення здоров'я охоплює механізми стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і де прийняття рішень відображає основні принципи прав людини, соціальної справедливості, участі, партнерський відносин та стійкості.

В основу Європейського плану дій покладено визначення громадської охорони здоров'я, яке запропонував Acheson [6]: «Охорона громадського здоров'я – це наука і практика попередження хвороб, продовження життя і укріплення здоров'я шляхом організованих дій, які здійснює суспільство».

До основних напрямків дій, які передбачаються в Європейському плані дій відноситься збереження та подальший розвиток потенціалу та послуг громадської охорони здоров'я з метою покращення здоров'я та подолання нерівностей по відношенню до здоров'я, для чого необхідно здійснити заходи впливу на детермінанти здоров'я. В документі також підкреслюється, що

громадська охорона здоров'я відіграє важливу роль в підтримці, розвитку та укріпленню систем охорони здоров'я.

Дев'ятою основною оперативною функцією, із десяти, громадської охорони здоров'я визначено інформаційно-роз'яснювальну діяльність (адвокацію), комунікації і соціальну мобілізацію в інтересах здоров'я.

Даний вид діяльності для системи охорони здоров'я є відносно новим і тільки останнім часом спеціалісти з соціальної медицини на нього звертають важливу увагу [1, 2, 4, 5, 8].

Мета роботи: розробити задачі та форми комунікативної діяльності в сфері громадського здоров'я, виходячи із пропозицій Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Матеріали та методи, що використані в ході виконання роботи

Документи ВООЗ з розвитку систем охорони громадського здоров'я з використанням бібліосемантичного методу. При розробці задач та форм комунікативної діяльності використано методи: структурно-логічного аналізу та описового моделювання. Методичною основою дослідження став метод системного підходу.

Результати та їх обговорення

Виходячи із аналізу основних оперативних функцій системи охорони громадського здоров'я задачами комунікацій в даній сфері при визначенні груп комунікативного впливу мають бути:

- *населення:* формування відповідального відношення до особистого здоров'я, формування здорового способу життя, навчання основам профілактики хронічних неінфекційних, інфекційних хвороб та порушень психіки і поведінки шляхом використання здоров'яформуючих та здоров'язберігаючих технологій, формування необхідності своєчасного звернення до закладу охорони здоров'я (сімейного лікаря) в разі погіршення стану здоров'я ;

- *хворі на хронічні захворювання*: формування прихильності до проходження диспансеризації, постійного виконання рекомендацій лікаря щодо способу життя та вживання лікарських засобів;

- *роботодавці*: формування необхідності створення здоров'язберігаючих умов праці;

- *представники органів місцевого самоврядування*: створення умов і можливостей для ведення населенням здорового способу життя, здоров'яформуючих та здоров'язберігаючих умов проживання, пересування, відпочинку шляхом включення до Європейського проекту «Здорові міста»;

- *органи законодавчої та виконавчої влади державного рівня*: формування державної міжсекторальної стратегії із збереження та зміцнення здоров'я населення країни шляхом державної підтримки та розвитку потенціалу громадського здоров'я.

Для здійснення ефективної комунікації виділено наступні рівні комунікаційного впливу.

Перший: центральні органи законодавчої та виконавчої влади.

Другий: органи регіональної влади та місцевого самоврядування.

Третій: роботодавці.

Четвертий: громадські організації та громадські діячі.

П'ятий: усі верстви населення.

Шостий: хворі на хронічні хвороби (диспансерна група).

Форми і методи комунікацій, які використовуються в системі охорони громадського здоров'я залежать від задач, які вони вирішують, цільової аудиторії комунікаційного впливу та рівня комунікацій.

Основу профілактичної роботи складають комунікації, які мають здійснюватися на індивідуальному, сімейному та на рівні громади. Найбільш цінною роботою з профілактики є освітні програми з формування відповідального ставлення до особистого здоров'я та здорового спо-

субу життя. Для пацієнтів такими формами є наступні. На індивідуальному рівні – пам'ятки, буклети, плакати, муляжі, слайди, відео-, аудіо матеріали тощо;

на рівні сім'ї – проведення занять з питань ЗСЖ, а на рівні громади – створення громадських рухів за здоров'я.

На перших трьох рівнях комунікацій мають використовуватися існуючі методи адвокації прийняття необхідних рішень.

Необхідно звернути увагу на те, що на сьогодні спеціалісти з комунікацій, які здатні виконувати поставлені задачі і бути ефективними комунікаторами в Україні не готуються. В зв'язку з цим стоїть актуальна задача з організації підготовки, як на перед- так і післядипломному рівнях, спеціалістів з комунікаційної діяльності для охорони громадського здоров'я. А це вимагає затвердження паспорту спеціальності, підготовки відповідних типових навчальних планів та програм, навчально-методичних матеріалів, викладачів.

Досвід систем громадського здоров'я провідних країн світу показує, що комунікаційна діяльність є ефективним засобом в покращенні здоров'я населення.

Висновки

1. Визначені основні задачі комунікацій в системі охорони громадського здоров'я країни, які визначаються основними оперативними функціями громадського здоров'я і цільовими групами комунікаційного впливу.

2. Визначені форми і методи комунікацій, які залежать від задач, що вони вирішують, цільової аудиторії комунікаційного впливу та рівня комунікацій.

3. Вказано на необхідність запровадження підготовки на перед- та післядипломному рівнях спеціалістів з комунікацій в системі охорони громадського здоров'я України.

Список літератури

1. Знаменская М. А. Пути обеспечения населения информацией о здоровом образе жизни в условиях реформирования системы здравоохранения страны / Знаменская М. А., Слабкий Г. А. // Международный научно-практический журнал «Репродуктивное здоровье Восточная Европа» № 2 (32) 2014. – С. 115–119.
2. Знаменська М. А., Слабкий Г.О. Концептуальні підходи до запровадження системи комунікацій із проведення реформи охорони здоров'я України // збірник наукових праць «Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету». – Серія: Медицина. Фармація. / М-во освіти і науки України, Міжнародний гуманітарний університет. – Випуск 5. – Одеса 2013. – С. 23–26
3. Основы Европейской политики поддержки государства и общества в интересах здоровья и благополучия. Copenhagen. WHO Regional Office for Europe. 2012: <http://www.euro.who.int/PubRequest?language=Russian>
4. Свиридчук В. З., Знаменська М. А. Моделі комунікативної взаємодії пацієнта і медпрацівника як основа реформування галузі охорони здоров'я // Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. Спеціальний випуск / Матеріали У з'їзду спеціалістів з соціальної медицини та організаторів охорони здоров'я України. 11–12 жовтня 2012. м. Житомир. – С. 103–105
5. Слабкий Г. А., Знаменская М. А. Методические подходы к проведению коммуникаций в ходе реформирования системы здравоохранения // Экспериментальная и клиническая медицина. – Научно-практический журнал. – Тбилиси 2013. – № 1. – С. 40–45.
6. Acheson D. Public health in England: the report of the

- Committee of Inquiry into the Future Development of the Public Health Function. London, H. M. Stationery Office, 1988.
7. European action plan for strengthening public health capacities and services. Copenhagen. WHO Regional Office for Europe. 2012 : http://www.euro.who.int/___data/assets/pdf_file/0005/171770/RC62wd12rev1-Eng.pdf.
8. Slabkiy G., M. Znamenska. Communication in the interest of public healthcare, as it's main function// European Applied Sciences. – #4-1. – ORT Publishing 2013. – P. 33–35.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2016

В. В. Шафранський¹, Г. О. Слабкий²

¹ *Министерство здравоохранения Украины*

² *Український інститут стратегічних досліджень МЗ України*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОММУНИКАЦИЙ В СИСТЕМЕ ОБЩЕСТВЕННОГО ЗДОРОВЬЯ

Представлено подходы к проведению коммуникаций в системе общественного здоровья. Определены задачи и формы коммуникационной деятельности. Акцентировано на необходимости подготовки специалистов по вопросам коммуникаций в системе общественного здоровья.

Ключевые слова: система общественного здоровья, коммуникации, использование.

V. V. Shafranskiy¹, G. O. Slabkiy¹

¹ *Ministry of Health of Ukraine*

² *Ukrainian Institute of Strategic Research of Ministry of Health of Ukraine*

THE USE OF COMMUNICATIONS IN THE SYSTEM OF PUBLIC HEALTH

The approaches to communications in the field of Public health are presented. The objectives and forms of communicative activity are defined. The need for training of specialists in communicative activities in the field of Public health is accented.

Keywords: system of Public health, communications, use.